

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAṂGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रत्यक्षत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रत्यक्षत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपतापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रत्यक्षत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपतापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनिवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थः आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तद्दुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतत्त्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

किञ्चिन्निवेदनम्

• अथैतस्य गोरक्षसिद्धान्तसङ्ग्रहस्य द्वितीयं सस्करणमुपस्थापयतो मे भृश मोमुदीति चेत्तः । मन्ये ग्रन्थस्यास्य नाम “नाथसिद्धान्तसङ्ग्रहः” इति क्रियेत चेत् समीचीन स्यात् । यतो ह्यत्र प्रतिपादिता सिद्धान्ता गोरक्षनाथतः पूर्वस्मिन्नपि सिद्धमते प्रचलिता आसन् । गोरक्षनाथोऽस्य सम्प्रदायस्य कश्चिन्महापुरुषोऽभवत्, न तु प्रवर्तक, अस्य प्रवर्तकस्तु भगवान् आदिनाथः साक्षाच्छिव एव ।

यद्यपि घटेसमुद्रन्यायेन लघुकलेवरेऽप्यस्मिन् ग्रन्थे ग्रन्थकृता बहु विवेचितम्, तथापि भारतीयविचारसरणिं तिरस्कृत्य पाश्चात्यपद्धतिप्रभावपिहितचक्षुषामाधुनिकविदुषामेतद्-विषयकविवेचनेषु बहुत्र विप्रतिपत्तिं दृष्टवता मयाऽपि कश्चित् स्वकीयोऽभिप्रायोऽत्रोपस्थाप्यते । तत्र तथ्यातथ्यनिर्णयस्तु नीरक्षीरविवेचकानां विद्वद्राजहंसानां वशवर्तीति मन्ये ।

नाथशब्दस्य निरुक्तिः

याच्ञोपतापैश्वर्यात्मकेऽर्थत्रये नाथति इति, आशीरर्थे च नाथते इति विग्रहेण नाथं धातोर्नाथशब्दो निष्पद्यते । तत्र प्रथमोऽर्थो नाथस्य याचक इति । परस्वत्वनिवृत्तिपूर्वकं स्वस्वत्वोत्पत्त्यनुकूलो व्यापारो याचनार्थः, एवं च महेश्वरस्यापि सतो भक्तानुग्रहार्थं स्वशक्तिबलेन विविधविग्रहवतो भक्तभवनेषु भिक्षुकपरिपाटीमूरीकृत्य पर्यटतोऽस्य स्फुटमेव याचकत्वम् । यद्वा स्वीकारानुकूलो व्यापारो याचना । यथा— अविनीतं विनयं याचते” इति । एवं स्वशिष्यान् योगविज्ञानादिविविधोपायसाद्गुण्यादेशं स्वीकारयतीति स्फुटं तस्य नाथत्वम् । द्वितीयोऽर्थं उपनापक इति । अविद्यास्मिताङ्गद्वेषाभिनवेशा पञ्च क्लेशा शुक्लमशुक्लं शुक्लाशुक्लं चेति त्रिविधं कर्म, एतद्विपाकश्च जात्यायुर्भोगरूप, तत्तददुःखसुखाद्यनुभवजन्यो वासनाराशिः, एते च ससारबन्धास्तेषामयमुपनापकः स्वेन संबन्धविच्छेदको नाथः । तृतीयोऽर्थं ईश्वर इति । अणिमाद्यष्टविधैश्वर्यसम्पन्नो नाथ इति । चतुर्थश्चार्थ आशीर्वादक इति । आदेश इति प्रार्थयमानान् श्रद्धालुजनान् स्वकीयेनाशीर्वचसा स्वस्वाभीष्टप्रदानेन च सन्तोषयतीति नाथः ।

नाथमतस्य प्रतनत्वम्

इदं च मतं कियत् कालात् प्रचलतीति प्रश्नस्य विशुद्धभारतीयपद्धत्या यद्युत्तरं दीयेत् तर्हीदमेवायाति यदनादिकालादेवेदं मतं भारते प्रवर्तते । यतो ह्यस्य प्रवर्तक आदिनाथः शिव स्वयमनादिरनन्तश्च । अथ चास्माकं सार्वभौमानामुपास्यदेवानां जगन्नाथ-बदरीनाथ

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAṂGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAṂGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973

SARASWATĪBHAVANA-GRANTHAMĀLĀ

(Vol. 110)

General Editor

DR. BHĀGĪRATHA PRASĀDA TRIPĀTHĪ, 'VĀGĪŚA ŚĀSTRĪ'

Director, Research Institute,
Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya,
Varanasi.

GORAKṢA SIDDHĀNTA SAMGRAHAH

Edited by

JANĀRDANA ŚĀSTRĪ PĀNDEYA

V A R A N A S I

1973